

Presttjennmarka utv. S

**

Referanse:

Hofton T. H. 2016. *Naturverdier for lokalitet Presttjennmarka utv. S, registrert i forbindelse med prosjekt Frivilligvern 2015. NaRIN faktaark. BioFokus, NINA, Miljøfaglig utredning.*

(Weblink: <http://borchbio.no/narin/?nid=5850>)

Referansedata

Fylke: Buskerud

Kommune: Sigdal

H.o.h.: 180-242moh

Areal: 154 daa

Prosjekttilhørighet: Frivilligvern 2015

Inventør: THH

Vegetasjonsone: sørboreal 60% boreonemoral 40%

Vegetasjonseksjon: OC-Overgangsseksjon

Sammendrag

Presttjennmarka ligger i de lave åstraktene nord for Prestfoss i Sigdal kommune. Mesteparten (475 daa) ligger på tidligere Sigdal prestegårdsskog (overtatt av Miljødirektoratet), mens arealene sør for Delemyr er privateid. I 2015 er det tilbudt frivillig vern på en eiendom her (36/2), slik at totalområdet er økt til 629 daa. Det er dette sørlige tillegget som beskrives i foreliggende rapport, for "Presttjennmarka pgs" se tidligere rapport (Hofton 2014a).

PGS-arealet består av en vid forsening med Presttjenn, småmyrer og lave koller, og ei brattere sørvestvendt li opp til Presttjennåsen nordover. 2015-tillegget sørøver består av slake nordvendte dalsøkk med granskog opp mot åsryggene Holmenåsen-Høgås, og vestre del av de bratte sørvendte skråningene under åsen. Granskogen i dalsøkkene er blåbær- og blåbærfuktskog, med fattigsumpskog i forseningene. Furu- og barblendingsskogen på ryggene rundt er i hovedsak tørr og fattig lav- og lyngskog. Over brekket i sør er det tørre-ekstremtørre "solsvidde" skråninger. Her består berggrunnen av dels baserik amfibolitt, noe som gir opphav til mye rik lågurt- og stedvis kalkfurusog, og elementer av sandfurusog. Her er også rik lågurtgranskog på rasmark.

Området dekkes av eldre-halvgammel skog som ikke er påvirket i nyere tid. Det meste av skogen er "svak naturskog" i aldersfase, dvs. skog som (høyst sannsynlig) aldri har vært flatehogd, men betydelig påvirket av gamle dagers plukk- og gjennomhogster. Dette har gitt en sjiktet skogstruktur med god alders- og dimensjonsspredning, men der gammelnaturskogselementer som trær av høy alder, grove trær og dødved i seine nedbrytningsstadier er få, og kontinuitet i slike elementer svakt utviklet. Slike elementer finnes likevel spredt, både av gran og furu. Mindre deler av brattskrentene i sør (kjerne 8 og østre, bratte del av kjerne 9) skiller seg ut ved å ha større tetthet av temmelig gamle og halvgrove trær (ikke minst furu med grovflaket, solsvidd bark) og dels mye læger (inkl. sterkt nedbrutt furuvirke som har ligget lenge på bakken).

2015-tillegget på 154 daa har isolert sett middels naturverdier. Selv om denne teigen ikke innehar noen av de mest verdifulle partiene i Presttjennmarka som helhet, gir delområdet et betydelig og viktig tilfang til områdets samlede naturverdier, både mht. verdifulle arealer med høye naturverdier (solvarm, rik furuskog), økt økologisk spennvidde (fuktig granskog), og arrondering. Det er imidlertid fortsatt betydelige avgrensingsmangler siden ca. 60 daa skog med høye naturverdier under Høgås ikke inngår (gammel solvarm lavlandsfurusog og kalkfurusog med like høye kvaliteter som Presttjennåsen, inkl. mange rødlistearter). Om dette delområdet hadde vært inkludert ville området samlet vært klart ***.

Presttjennmarka samlet har store og sjeldne naturverdier knyttet til gammel lavlandsfurusog og amfibolitt-kalkfurusog/lågurtfurusog i Presttjennåsen og sørskråningene Holmenåsen-Høgås, mens mellomliggende partier har mer moderate kvaliteter i form av halvgammel lavlandsfurusog og barblendingsskog, mineralrik furuskog (med relativt rik mykorrhizasoppfunga), halvgammel lavlandsgranskog på god bonitet, og ugrøftet fattigsumpskog og myrskog. Samlet grad av mangeloppylling er stor. Artsmangfoldet er samlet sett rikt, men en stor del av de interessante artene er begrenset til Presttjennåsen (kjerne 1) og sørskråningene av Holmenåsen-Høgås, og utenfor disse partiene er forekomstene av interessante arter mer beskjedne. Hittil er 31 rødlistearter påvist i tilbudsområdet (pgs + privat) (36 totalt i hele Presttjennmarka), et meget høyt tall til å være et så lite furudominert område.

Presttjennmarka inngår i et områdekompleks med tre skogområder nord for Prestfoss: Gampedalen-Svarttjenn-Holmennatten-Kroktjenn, Presttjennmarka inkl. Holmenåsen-Høgås, Viksåsen-Ramstadhelvete. Disse har hver for seg høye naturverdier (klart størst i førstnevnte), men utgjør i tillegg en landskapsøkologisk viktig områdegruppe.

Presttjennmarka pgs er isolert vurdert som regionalt verneverdig (**) (Hofton 2014a), og også 2015-tillegget isolert vurderes som **. Tilleggsarealet forsterker klart naturverdiene, men ikke så mye at samlet verdi øker til nasjonalt verneverdig, og for nåværende avgrensning opprettholdes samlet verdi på regionalt verneverdig (**).

Feltarbeid

(Oppdatert for hele Presttjennmarka, både PGS-areal og privateid).

Området er undersøkt av Tom H. Hofton (BioFokus), med bidrag en dag i 2011 av Torbjørn Høitomt (også BioFokus). Første besøk var 22.6.1999 ifbm. nøkkelbiotopkartlegging av prestegårdsskoger i Buskerud (Hofton 2000, Hofton & Groven 2003). Seinere er området (både pgs-delen og tilgrensende arealer mot sør) til sammen oppsøkt på 10 turer i 2011, 2012 og 2015 (20.2.11 på ski, 17.4.11, 19.4.11, 21.4.11, 12.7.11, 25.8.11, 14.9.11 (sammen med THØ), 30.9.11, 10.7.12, 6.11.15). 2015-utvidelsen er besøkt 21.4.11, 12.7.11, 30.9.11 og 6.11.15 (sammen med grunneier). De fleste besøk har vært bare korte og overfladiske turer med lite fokus på område- og artsdokumentasjon, bortsett fra i 2011 da mer målrettede og heldekkende undersøkelser ble gjort på noen av turene.

Hele området er kartlagt, og storparten av arealet er grundig undersøkt for alle aktuelle kartleggingsparametre (vegeta-

sjonstyper, skogstruktur, kjerneområder, avgrensning, og arts mangfold). Kunnskapsgrunnlaget vurderes derfor som meget godt.

Artsdokumentasjonen anses som relativt grundig for aktuelle artsgrupper (karplanter, lav, jordboende sopp, vedboende sopp, moser) i de mest "potente" partiene, men flere av kjerneområdene er fortsatt mangelfullt kartlagt (særlig 2, 3, 4, men også 8, 9). Soppsesongen 2011 var kort men relativt god, og besøkene denne høsten "traff" godt mht. jordboende sopp slik at også denne artsgruppen (som kanskje er den viktigste mht. sjeldne og rødlistede arter i området) er ganske godt dokumentert. Unntaket er sørskrånningene av Holmenåsen-Høgås, som kun er besøkt én dag i soppsesong (og da var det meste av sopp tørket inn). Dessuten syntes noen grupper/slekter (bl.a. Sarcodon og Ramaria) syntes å ha hatt en dårlig sesong 2011. Insekter (som også har betydelig potensial for interessante og sjeldne arter) er ikke undersøkt, bortsett fra søk etter gnagespor på død ved etter noen få lettkjennelige arter. Fugl er sporadisk observert på vårturene, men på ingen måte godt sjekket. Amfibier er heller ikke sjekket, det kan være potensial for bl.a. salamander i Presttjenn. Selv om mange av de biomangfoldmessig klart mest interessante delene av området er godt artskartlagt, er det fortsatt utvilsomt uoppdagete interessante og sjeldne arter og forekomster, først og fremst av jordboende sopp og insekter (særlig i sørskrånningene Holmenåsen-Høgås).

Utvelgelse og undersøkelsesområde

(Oppdatert for hele Presttjennmarka, både PGS-areal og privateid).

Presttjennmarka (samlet 2015) utgjør sørligste del av tidligere Sigdal prestegårdsskog (pgs), som er overtatt av Miljødirektoratet med tanke på bruk til skogvern eller makeskifte for verneaktuelt areal på private eiendommer i distriktet, samt et mindre sørlig tillegg på en privat eiendom (36/2) tilbudt til frivillig vern. Tilleggsarealet i 2015 kom som følge av initiativ fra skogeier.

Holmennatten rett nord for Presttjennmarka var en del av "områdepakken" på OVF (Opplysningsvesenets Fond) sine eiendommer som ble undersøkt for mulig verneverdig skog i 2006 (Korbøl et al. 2007). Presttjennmarka var derimot ikke omfattet av den kartleggingen.

Siden ca. 2009 pågikk frivilligvern-prosess for et større område omkring Gampedalen-Svarttjenn-Juvsåsen-Holmennatten-Varåstjenn, der et større parti av den gamle prestegårdsskogen inngikk i tillegg til deler av to private eiendommer. Prestegårdsskogen ble skilt ut som egen vurderingsenhet fra de private eiendommene, og rapportert isolert i 2014. Vurderingsområdet på Sigdal prestegårdsskog omfattet 2025 daa, og strakte seg fra Presttjennmarka i sør, over Holmennatten, til Krokstjenn og Varåstjenn i nord. Dette ble splittet i to verneverdige områder: Holmennatten (med Krokstjenn-Varåstjenn) på 1166 daa (isolert verdi *) i nord (Hofton 2014b), og Presttjennmarka PGS på 475 daa (isolert verdi **/****) (Hofton 2014a). Førstnevnte inngikk i nevnte frivilligvern-prosess, som ble avsluttet 11.12.2015 da Juvsåsen naturreservat (2660 daa) ble opprettet.

Mellomliggende arealer sør for Holmennatten ned til toppen av Presttjennåsen er furudominert, tørr og fattig, middelaldrende og ung skog og øst for Presttjennåsen også noe åpen hogstflate. Dette er triviell skog uten biologisk interesse, de to områdene er derfor holdt atskilt, og vurderes som naturfaglig lite aktuelt å slå sammen. Også ei åpen hogstflate nede i den nordøstvendte lia fra Holmennatten og et mindre parti tett ungskog av furu sør for Presttjenn (begge disse grensende til naboeiendommer), er tatt ut av avgrensningen ifht. vurderingsområdet. Førstnevnte areal ble imidlertid inkludert i Juvsåsen NR av forvaltningsmyndighetene.

Tidligere undersøkelser

(Oppdatert for hele Sigdal prestegårdsskog, og for Presttjennmarka både PGS-areal og privateid).

Sigdal prestegårdsskog er dekket av nøkkelbiotopkartlegging i 1999 (Hofton 2000, Hofton & Groven 2003), skogvernundersøkelser i 2006 (Korbøl et al. 2007: 147-151), og noe seinere også MiS-kartlegging.

I nøkkelbiotopkartleggingen 1999 ble det avgrenset to nøkkelbiotoper sør på eiendommen ("Sigdal N1 Delemyr" og "Sigdal N2 Presttjennåsen", i stor grad identisk med hhv. kjerne 6 og 1 i "Presttjennmarka PGS"), og en stor restaureringsbiotop/hensynsområde på Holmennatten ("Sigdal R1 Holmennatten", nær identisk med kjerne 2 i "Holmennatten PGS"). Nøkkelbiotopregistreringene fra 1999 synes å være forkastet etter at det i nyere tid er gått MiS i kommunen. Ifølge Skogportalen/Kilden (NIBIO 2015) er det tre MiS-figurer innenfor Sigdal prestegårdsskog, alle i kjerneområdet i vestskrånningen av Holmennatten av livsmiljø "eldre lauvsuksesjoner". Det er ikke andre MiS-figurer på eiendommen, og heller ikke på den privateide skogen i sør (heller ikke i kjerneområdene).

I skogvernundersøkelsen i 2006 ble et areal på 450 daa omkring kjerneområdet på Holmennatten avgrenset og vurdert som lokalt verneverdig (*). Basert på et områdenotat av THH er dette kjerneområdet også inkludert hos Bredland (2000), i naturtyperapporten for Sigdal (Engen 2004), og ligger på Naturbase (2014) som BN00010656. Derimot er ingen deler av Presttjennmarka fanget opp i naturtypekartleggingen.

Området synes ikke å ha vært besøkt av andre artskartleggere tidligere, i hvert fall ligger det ikke inne artsfunn på sentrale databaser (Artskart 2014). Unntaket er sørskrentene Solbakken-Holmenåsen-Høgås, som er besøkt av flere karplantebotanikere. Finn Wischmann var i området "Solbakken-Holmenåsen" 12.5.1979, og karplanteliste med 122 poster (samt sopp) blek sandmorkel *Gyromitra gigas* etter dette besøket ligger på Artskart (2015). Han fant en rekke varmekjære og kravfulle arter, hvorav de mest interessante er vårveronika, solblom og hjortetrøst (de to siste angitt som "usikker identifikasjon"), samt bl.a. bakkemynte, bakkestarr, berberis, blodstorkenebb, brudespore, fjell-lodnebregne, gullkløver, rundbelg, vill-lin. Dessuten storkonvall, men angivelsen antas å være feilkryss ifht. kantkonvall som ikke er angitt men som i motsetning til storkonvall er typisk for slike miljøer. Unøyaktig stedsangivelse gjør det vanskelig å vite nøyaktig hvor disse artene er funnet, men de fleste synes å være fra de varme brattskrentene, bortsett fra solblom og vårveronika som i all hovedsak

er typiske slåtte- og naturbeitemarksarter og trolig funnet ved beitemarka på Solbakken. Også Thure Lund nevner området i sin lokalflora for Sigdal (Lund 1992), og angir enkelte interessante arter som ikke ligger på Artskart, bl.a. krattslirekne fra Holmenåsen, og breiflangre og bakkeseite fra Hauganåsen (sistnevnte trolig samme forekomst som ble gjenfunnet under Høgås i 2011).

Beliggenhet

Området ligger i de lave skogåsene rett nord for Prestfoss i nedre del av Sigdal kommune.

Naturgrunnlag

Topografi

Presttjennmarka består av en lavtliggende åpen dalsenkning med et lite skogstjenn og småmyrer omgitt av lave åsrygger og småkoller (Presttjenn-Delemyr), og tilhørende terreng mot nord og sør. Mot nord reiser ei nokså bratt sørvestvendt liseide seg 80-90 høydemeter opp til Presttjennåsen med et flatt platå på toppen. Sørøver fra Presttjenn-Delemyr stiger et småkupert terreng med nordvendte fuktige dalsøkk opp til åsryggene Holmenåsen-Høgås, under disse er det bratte sørvendte hellinger og skrenter.

Geologi

Berggrunnsgeologisk tilhører området Kongsbergkomplekset (Nordgulen 1999), som er et ganske komplekst sammensatt grunnfjellsområde. Vurderingsområdet ligger innenfor et felt med båndgneis bestående av vekslende lag av amfibolitt, hornblendegneis og grå biotittgneis, granatførende de fleste steder, og stedvis gjennomsett av granittganger (Nordgulen 1999, NGU 2015).

Langs et nokså smalt bånd i hovedbergartsformasjonen i de lave åstraktene nord for Prestfoss stikker bånd/belter av kalkrike bergarter (antakelig en amfibolitt-variant med høyt baseinnhold) fram i bratte sør- til sørvestvendte skråninger flere steder. I Presttjennmarka forekommer dette i sørvestlia av Presttjennåsen (Kjerne 1) og i de bratte sørhellningene av Holmenåsen-Høgås (mest markert i brattpartiene sørvest for Høgås). Ellers i traktene er dette observert øst for Svarttjenn nord til Gampedalen, og liknende (men ikke like baserikt) også i sørskråningen av Viksåsen.

Storparten av Presttjennmarka er grunnlendt, med tynt og vekslende overdekke av mer eller mindre finkornet morenemateriale. Helt lokalt er det mindre felt av finkornet/sandige avsetninger (kanskje glasifluvialt opphav), mest i forsenkningene i det småkuperte kolleterrenget sørøver mot Holmenåsen-Høgås og i deler av sørskråningene her. Stedvis i de bratteste partiene og på de høyeste ryggene er berggrunnen eksponert. De bratteste skrentene under Holmenåsen og særlig under Høgås har noe rasmark og ur. Dalbunnen med Presttjenn-Delemyr har derimot ganske tjukke løsmasser i form av torvjord, og i søkkene på slak mark omkring her er det "god" morenejord.

Klima

Regionalklimaet i dalførene og lave åstrakter i distriktet har en noe kontinental karakter, med varme somre og kalde vintre, og tilhører overgangsseksjonen (OC). Høyereiggende åstrakter, særlig litt mot vest-nordvest, har et mer humid klima og ligger hovedsakelig i svakt oseanisk seksjon (O1). Presttjennmarka ligger på overgangen mellom OC og O1, og det tilhører i hovedsak sørboreal vegetasjonssone (SB) men har også boreonemorale trekk (BN) (de varme sørskrentene av Holmenåsen-Høgås føres best til boreonemoral).

Lokalklima-variasjonen er som følge av topografien begrenset, og storparten av området er tørt. Sørskråningen av Presttjennåsen og sørskråningene av Holmenåsen-Høgås er utpreget tørr og solvarm. Granskogspartiene på vest- og nordøstsiden av Presttjenn, og spesielt granskogene i søkkene sør for Delemyr, har derimot et noe humid lokalklima (myr- og sumpmark, nærhet til tjern/myr, og nordvendte beskyttet topografi).

Vegetasjon og treslagsfordeling

Området sør for Delemyr (2015-tilleggsarealet) dekkes av tørr furu- og barblendingsskog på ryggene og i sørskrentene, mens humid granskog dekker de nordvendte dalsøkkene.

Granskogssøkkene har mest blåbær- og blåbærfuktskog, samt velutviklet fattig til svakt intermediær sumpskog i bunnen. Ned mot Delemyr er det småfragmenter av litt rikere fuktvegetasjon.

Furuskogen på ryggene er for det meste en tørr og fattig lav- og lyngskog med varierende innslag av gran. Småsøkk og forsenkninger særlig opp mot Høgås har også elementer av sandfuruskog (best utviklet omkring og litt nede i sørsiden av brekket vest for Høgås). Nede i de "solstekte", svært varme og tørre til ekstremtørre sørskråningene kommer det etter hvert inn baserike amfibolitter i berggrunnen, og her er rik lågurtskog og partivis også kalkfuruskog vanlig, i mosaikk med fattigere lav- og lyngskog. Her er også et parti grandominert rik rasmarks-lågurtskog iblandet lauvtrær, bl.a. en del hassel. Små bergskrenter og stedvis så tørkeutsatte rasfelt at de er tilnærmet vegetasjonsløse finnes også, dessuten småfelt med opprevet feltsjikt og nesten åpen sandmark (men både kalkfuruskog og brattskrent-tilknyttede habitater er vesentlig bedre utviklet litt lenger øst, under Høgås).

Skogstruktur og påvirkning

Området dekkes i sin helhet av eldre-halvgammel skog som ikke er påvirket i nyere tid (et felt med yngre skog i nord-vestkanten av teigen er holdt utenfor avgrensningen). Det meste av skogen kan karakteriseres som "svak naturskog" i aldersfase, dvs. skog som (høyst sannsynlig) aldri har vært flatehogd, men betydelig påvirket av gamle dagers plukk- og gjennomhogster. Dette har gitt en sjiktet skogstruktur med god alders- og dimensjonsspredning, men der gammelnatur-skogselementer som trær av høy alder, grove trær og dødved i seine nedbrytningsstadier er få, og kontinuitet i slike elementer svakt utviklet. Slike elementer finnes imidlertid spredt, både av gran og furu.

Mindre deler av brattskrentene i sør (kjerne 8 og østre, bratte del av kjerne 9) skiller seg ut ved å ha større tetthet av temmelig gamle og halvgrove trær (ikke minst furu med grovflaket, solsvidd bark) og dels mye læger (inkl. sterkt nedbrutt furuvirke som har ligget lenge på bakken). K8 har også grov gran, grove granlæger og gammel osp. Granskogssøkkene på nordsiden (k7) har halvgammel, sjiktet aldersfasegranskog, med fåtallig innslag av seinvokste biologisk gamle trær, og stedvis mindre konsentrasjoner av granlæger i tidlige og midlere nedbrytningsstadier. For øvrig kunne skogeier opplyse at denne granskogen var planlagt avvirket for en del år siden, men fordi vinteren var mild kjørte han seg fast med traktor i Delemyr, og hogstplanene ble lagt på is.

Skogbrann har utvilsomt vært en viktig forstyrrelsesfaktor i dette landskapet. Brannhistoriske undersøkelser i Gampedalen (Rolstad et al. 2010) har avdekket spor av 11 skogbranner mellom 1570 og 1841. Av disse synes 6 å ha vært større branner med gj.snittlig 50 års intervaller. Siste brann var imidlertid så langt tilbake som 1841. Denne situasjonen er antakelig representativ for store deler av landskapet nord for Prestfoss.

Kjerneområder

I det følgende listes informasjon om de avgrensede kjernelokalitetene i området Presttjennmarka utv. S. Nummereringen referer til inntegninger vist på kartet.

7 Delemyr S

Naturtype: Gammel granskog - Gammel lavlandsgranskog
BMVERDI: B

Areal: 48,5daa
Hoh: 210-238 moh

Innledning: Undersøkt av Tom H. Hofton (BioFokus) 17.4.2011, 21.4.2011, 12.7.2011 og 6.11.2015 (sammen med grunneier Helge Rivrud). Rapportert ifbm. skogvernprosess Presttjennmarka frivilligvern 2015.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger sør for Delemyr i de lave åstraktene nord for Prestfoss, og består av slake nordvendte dalsøkk ned til myra i nord, avgrenset på sidene av tørrere furudominert skog. Berggrunn (NGU 2015): båndgneis med vekslende lag av amfibolitt, hornblendegneis og grå biotittgneis. Bioklima-region: sørboreal – overgangsseksjon/svakt oseanisk (SB-OC/O1).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Lokaliteten klassifiseres som "gammel granskog" (lavlandsgranskog), med en mindre andel "gammel sump- og kildeskog" (gammel gran- og bjørkesumpskog). Området dekkes av relativt humid granskog iblandet sparsomt bjørk, gråor og furu. Blåbærskog og blåbærfuktskog dominerer, søkkene har velutviklet fattig til svakt intermedier sumpskog (flaskestarr, gråstarr, sveltestarr, molte, torvmoser). Ned mot Delemyr er det små dråg med fragmenter av litt rikere fuktvegetasjon. Skogen er for det meste relativt tett, men godt sjiktet aldersfaseskog. Det er "svak naturskog" (preget av gamle dagers gjennomhogst/plukkhogst). Halvgamle trær av moderate dimensjoner dominerer, med en og annen grøvre gran og furu spredt, biologisk gamle trær (over ca 150 år) finnes fåtallig i form av seinvokste trær på våt mark. Gadd og læger finnes spredt, stedvis også i mindre konsentrasjoner, i all hovedsak i tidlige og midlere nedbrytningsstadier (dannet de siste ca. 25 år).

Artsmangfold: Artsmangfoldet er ikke spesielt rikt, men et mindre utvalg naturskogsarter av lav og vedsopp finnes, hittil påvist: Vedsopp: rosenkjuke (*Fomitopsis rosea*), okerporekjuke (*Junghuhnia luteoalba*), kjøttkjuke (*Leptoporus mollis*), granrustkjuke (*Phellinus ferrugineofuscus*), rynkeskinn (*Phlebia centrifuga*), den relativt sjeldne klengekjuke (*Skeletocutis brevispora*). Lav: gubbeskjegg (*Alectoria sarmentosa*) (sparsomt), spikeskjegg (*Bryoria nadvornikiana*) (sparsomt), skyggenål (*Chaenotheca stemonea*), rimnål (*Chaenothecopsis viridialba*), *Lopadium disciforme*. Karplante- og mosefloraen er typisk for de aktuelle vegetasjonstypene, og ingen spesielle arter er påvist.

Bruk, tilstand og påvirkning: Gammelskog som ikke er påvirket i nyere tid, men betydelig påvirket av gamle dagers gjennomhogster.

Fremmede arter: Ingen påvist.

Del av helhetlig landskap: Landskapet mellom Prestfoss og Glessjøen innehar et områdekompleks med store og varierte naturverdier knyttet til ulike typer lavlandsskog, med betydelige arealer og tett samling av mange verdifulle skoglokaliteter, konsentrert i tre sammenhengende områder atskilt av yngre og mer triviell skog. Kort avstand mellom lokalitetene gir gjensidig forsterkning av hverandres naturverdier og biologiske mangfold. Delemyr S er ett av mange kjerneområder i Presttjennmarka, som har høye naturverdier særlig knyttet til gammel lavlandsfuruskog og kalkfuruskog/lågurtfuruskog i Presttjennåsen og de bratte sørskrentene av Holmenåsen-Høgås. Delemyr S er det mest verdifulle granskogspartiet i Presttjennmarka. Gampedalen-Svarttjenn-Juvsåsen-Holmennatten mot nord (deler vernet som naturreservat 11.12.2015) er et nokså stort område med en rekke kjerneområder og samlet meget store og varierte naturverdier knyttet til bl.a. gammel sørboreal gran- og furuskog, blandingsskog med gammel osp, og kalkbarskog. Viksåsen-Ramstadhelveite i vest har verdifull gammel lavlandfuruskog, lavlandsgranskog, lågurtfuruskog, og dels lavlandsbekkekløft og sandbarskog.

Verdivurdering: Dalsøkkene sør for Delemyr har relativt gammel lavlandsgranskog og ugrøftet (hydrologisk intakt) gransumpskog med klare naturverdier. Selv om gamle dagers gjennomhogster utvilsomt har vært ganske omfattende har området i dag naturskogs karakter. Utviklingspotensialet er stort, og området vil i løpet av relativt kort tid danne større mengder død ved. I regionen finnes en rekke andre lavlandsgranskoger med høyere naturverdier, men såpass gammel lavlandsgranskog er likevel uvanlig. Lokaliteten er det mest verdifulle granskogspartiet i Presttjennmarka. Artsmangfoldet er ikke spesielt rikt, men flere interessante og rødlistede arter er påvist, inkl. 6 RL-arter (1 VU, 5 NT) (ihht. RL2015). Lokaliteten vurderes som viktig (verdi B).

Skjøtsel og hensyn: Fri utvikling (ingen inngrep) er optimalt/nødvendig for å bevare naturverdiene. Det er ikke behov for skjøtsel.

8 Holmenåsen S

Naturtype: Rik barskog - Lågurtgranskog
BMVERDI: B

Areal: 7,9daa
Hoh: 190-230 moh

Innledning: Undersøkt av Tom H. Hofton (BioFokus) 21.4.2011, 12.7.2011, 6.11.2015 (sammen med grunneier Helge Rivrud). Rapportert ifbm. skogvernprosess Presttjennmarka frivilligvern 2015.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger sør for Holmenåsen i de lave åstraktene nord for Prestfoss, og består av et lite parti i en sørvendt brattskrent. Lokaliteten er avgrenset mot lita kraftlinje i nedkant/sør, fattigere furuskog oppe på ryggen bak, og annen naturtypelokalitet i øst (lågurtfuruskog/kalkfuruskog). Berggrunn (NGU 2015): båndgneis med vekslende lag av amfibolitt, hornblendegneis og grå biotittgneis. Bioklima-region: boreonemorale – overgangsseksjon/svakt oseanisk (BN-OC/O1).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Lokaliteten klassifiseres som "rik barskog" (lågurtgranskog) (på grensa mot kalkgranskog), samt "gammel granskog" (lavlandsgranskog) og "gammel furuskog" (lavlandsfuruskog), men innehar også elementer av lågurtfuruskog. Brattskrånningen er "solsvidd", lokalklimatisk svært tørr og varm, i de bratteste partiene med små bergskrenter og rasfelt (så sterkt tørkeutsatt at det er tilnærmet vegetasjonsløst). Mye er grandominert lågurt-lyngskog og rasmarks-lågurtskog, med innslag av hassel, hengebjørk, osp, selje, rogn. På litt slakere mark i øst overtar svak lågurt-lavfuruskog og på toppen er det fattigere lavfuruskog. Skogen er temmelig gammel naturskog, med en del grovstammet, høyreist gran og furu. Det er noe gadd og mye læger av gran, noe også av furu, inkl. sterkt nedbrutt. I tillegg finnes grov levende osp og et par gamle ospelæger. Furuskogen på litt slakere mark i øvre del har mindre dødved, og øverst (utenfor avgrensningen) er det mer ordinær halvgammel skog med lite læger.

Artsmangfold: Kombinasjonen svært tørr og varmt lokalklima, delvis basepåvirket mark, og gammel skog, gir grunnlag for spesialiserte og sjeldne arter. Størst potensial er det trolig av jordboende sopp (mykorrhiza-arter tilknyttet gran og furu) og vedinsekter (på død ved og solsvidd grovbark levende furu), men også karplantefloraen og vedoppfungaen har interessante innslag. Relativt få spesielle arter er hittil påvist (skyldes manglende kartlegging i god soppesong, og manglende insektkompetanse). Hittil er funnet rødtupsopp (*Ramaria botrytis* coll.), rosenkjuke (*Fomitopsis rosea*), oransjekjuke (*Haploporus aurantiacus*), økerporekjuke (*Junghuhnia luteoalba*), og gnagespor og klekkehull av billa *Nothorhina muricata* på ei gammel furu nederst i lia. Karplantefloraen har sørlige, vamekjære arter som blodstorkenebb, svarterteknapp, skogflatbelg, blåveis, krattfiol, olavsskjegg.

Bruk, tilstand og påvirkning: Gammel skog som ikke er påvirket i nyere tid, men noe påvirket av plukkhogst i gamle dager.

Fremmede arter: Ingen påvist.

Del av helhetlig landskap: Landskapet mellom Prestfoss og Glessjøen innehar et områdekompleks med store og varierte naturverdier knyttet til ulike typer lavlandsskog, med betydelige arealer og tett samling av mange verdifulle skoglokaliteter, konsentrert i tre sammenhengende områder atskilt av yngre og mer triviell skog. Kort avstand mellom lokalitetene gir gjensidig forsterkning av hverandres naturverdier og biologiske mangfold. Holmenåsen S er ett av de viktigste av mange kjerneområder i Presttjennmarka, som har høye naturverdier særlig knyttet til gammel lavlandsfuruskog og kalkfuruskog/lågurtfuruskog i Presttjennåsen og de bratte sørskrentene av Holmenåsen-Høgås. Gampedalen-Svarttjenn-Juvsåsen-Holmennatten mot nord (deler vernet som naturreservat 11.12.2015) er et nokså stort område med en rekke kjerneområder og samlet meget store og varierte naturverdier knyttet til bl.a. gammel sørboreal gran- og furuskog, blandingsskog med gammel osp, og kalkbarskog. Viksåsen-Ramstadhelvete i vest har verdifull gammel lavlandfuruskog, lavlandsgranskog, lågurtfuruskog, og dels lavlandsbekkeløft og sandbarskog.

Verdivurdering: Lokaliteten har betydelige naturverdier knyttet til kombinasjonen gammel lavlandsgran- og furuskog, svært tørr og varmt lokalklima, og rik mark. Områder som kombinerer slike egenskaper er sjeldne, og gir grunnlag for spesialiserte, varmekrevende gammel-skogsarter og rikskogsarter. Hittil er påvist 4 NT-arter (ihht. RL2015), men det er utvilsomt (mange) flere å finne ved nøyere undersøkelser. Lokaliteten tilhører imidlertid ikke toppsjiktet av slike områder i distriktet, og innenfor Presttjennmarka har Presttjennåsen og brattpartiene østover mot Høgås høyere kvaliteter. Lokaliteten vurderes som viktig (verdi B).

Skjøtsel og hensyn: Fri utvikling (ingen inngrep) er optimalt/nødvendig for å bevare naturverdiene. Det er ikke behov for skjøtsel, men furuskogen i hele Presttjennmarka er brannpreget, og kontrollert skjøtelsbrann vil være positivt.

9 Høgås SV

Naturtype: Rik barskog - Lågurtfuruskog
BMVERDI: A

Areal: 29,8daa
Hoh: 180-244 moh

Innledning: Undersøkt av Tom H. Hofton (BioFokus) 21.4.2011, 12.7.2011, 30.9.2011. Rapportert ifbm. skogvernprosess Presttjennmarka frivilligvern 2015.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger på sørsiden av Holmenåsen-Høgås i de lave åstraktene nord for Prestfoss, og består av bratte sørvendte skrånninger, avgrenset mot yngre og mer ordinær skog i nedkant (skarp overgang til flattere terreng med sandig/leirete jordsmonn og frisk lågurt-blandingsskog, tilsvarende omtrent marin grense), andre naturtypelokaliteter i øst og vest, og fattigere, mer ordinær halvgammel tørr furuskog på toppen av åsen. Berggrunn (NGU 2015): båndgneis med vekslende lag av amfibolitt, hornblendegneis og grå biotittgneis. Bioklima-region: boreonemorale – overgangsseksjon/svakt oseanisk (BN-OC/O1).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Lokaliteten hovedklassifiseres som "kalkbarskog" (tørr kalkfuruskog), i tillegg "rik barskog" (lågurtfuruskog) og "gammel furuskog" (lavlandsfuruskog). Det inngår også elementer av "rik sandfuruskog". Lia dekkes av solvarm, tørr-ekstremtørr furuskog, med innslag av enkelte gran, bjørk, osp, hassel og einerkratt. Vestre, slakere del (grunt dalsøkk) har lyng-lågurtskog og lav-lågurtskog i mosaikk med mindre felt lyng- og lav-kalkfuruskog. I østre, brattere del er det mer grunnlendt, med eksponert berg og steinete underlag (stedvis også små rasfelt med småstein), generelt mer kalkrikt, og furuskogen er tørr-ekstremtørr lav- og lyng-kalkfuruskog. Øvre del er fattigere; intermedieær grunnlendt lav-lyng-furuskog på finkornet sandig underlag. Stedvis er feltsjiktet opprevet og det er eksponert småfelt med mer eller mindre åpen sandmark. Skogtilstanden er "svak naturskog" (ikke-flatehogd skog med intakt rot- og kronesjikt-kontinuitet, men uten virkelig gamle trær og begrenset dødved-kontinuitet). En del trær særlig på brattlendt mark i øst er temmelig gamle, med grov og solsvidd bark, men jevnt over er det mest halvgamle og middelaldrende trær av moderate til midlere dimensjoner. Virkelig gamle og grove trær mangler. Stedvis er det mye læger, mest av smådimensjoner, men også et mindre antall litt grøvre læger finnes, inkludert sterkt nedbrutt virke som har ligget lenge på bakken.

Artsmangfold: Kombinasjonen svært tørr og varmt lokalklima, kalkrikt mark og relativt gammel skog, gir grunnlag for spesialiserte og sjeldne arter. Dette gjelder særlig av jordboende sopp (mykorrhizasopp tilknyttet furu) og vedinsekter (på død ved og solsvidd grovbark levende furu), i mindre grad vedlevende sopp. Hittil er relativt få spesielle og sjeldne arter påvist (skyldes manglende kartlegging i god soppesong, og manglende insektkompetanse). Karplantefloraen er rik, med lokalt til regionalt sjeldne arter (men påfallende nok synes orkideer å mangle). Floraen domineres av trivielle furuskogsarter i blanding med varmekjære lågurtarter, kalkskogsarter og bergknaus-/tørrbakkearter – bl.a. blodstorkenebb, storblåfjær, rundbelg, skogkløver, flekkgrisor, prikkperikum, liljekonvall, blåknapp, hengeaks, fingerstarr,

kattefot, engtjæreblom, hårsveve, sølvmore, gjeldkarve, hvitmaure, stormaure, trollhegg. Mykorrhizasoppfungaen har interessante arter både av kalkfuruskogselementet og sandfuruskogselementet – mest interessant de to sjeldne "skyggesoppene" (fruktifiserer under gammel dødved i sandig furuskog) skyggebrunpigg (*Hydnellum gracilipes*) og huldresølvpigg (*Phellodon secretus*), i tillegg bl.a. furufåresopp (*Albatrellus subrubescens*), lurvesøtpigg (*Bankera fuligineoalba*), gullslørsopp (*Cortinarius aureofulvus*), blå brunpigg (*Hydnellum caeruleum*), ustripet kastanjemusserong (*Tricholoma stans*). Vedsopp: begerfingersopp (*Arctomyces pyxidatus*) (råtten ospelåg), oransjekjuke (*Hapalopilus aurantiacus*), okerporekjuke (*Junghuhnia luteoalba*), tyrikjuke (*Sidera lenis*). Insektfaunaen er ikke/dårlig undersøkt, men gammel furuskog i tørre, soleksponerte lokaliteter er viktig miljø for mange spesialiserte biller, og området har bra potensial for slike arter. Klekkehull og gnagespor av de sjeldne billene *Tragosoma deparium* og *Nothorhina muricata* er funnet i tilgrensende lokaliteter hhv. mot øst og mot vest.

Bruk, tilstand og påvirkning: Relativt gammel skog som ikke er påvirket i nyere tid, men preget av gamle dagers gjennomhogster.

Fremmede arter: Ingen påvist.

Del av helhetlig landskap: Landskapet mellom Prestfoss og Glessjøen innehar et områdekompleks med store og varierte naturverdier knyttet til ulike typer lavlandsskog, med betydelige arealer og tett samling av mange verdifulle skoglokaliteter, konsentrert i tre sammenhengende områder atskilt av yngre og mer triviell skog. Kort avstand mellom lokalitetene gir gjensidig forsterkning av hverandres naturverdier og biologiske mangfold. Høgås SV er ett av de viktigste av mange kjerneområder i Presttjennmarka, som har høye naturverdier særlig knyttet til gammel lavlandsfuruskog og kalkfuruskog/lågurfuruskog i Presttjennåsen og de bratte sørskrentene av Holmenåsen-Høgås. Gampedalen-Svarttjenn-Juvsåsen-Holmennatten mot nord (deler vernet som naturreservat 11.12.2015) er et nokså stort område med en rekke kjerneområder og samlet meget store og varierte naturverdier knyttet til bl.a. gammel sørboreal gran- og furuskog, blandingsskog med gammel osp, og kalkbarskog. Viksåsen-Ramstadelhelvete i vest har verdifull gammel lavlandfuruskog, lavlandsgranskog, lågurfuruskog, og dels lavlandsbekkekjøft og sandbarskog.

Verdivurdering: Lokaliteten har relativt store naturverdier knyttet til tørr kalkfuruskog og lågurfuruskog, med elementer av rik sandfuruskog, og i tillegg er skogen relativt gammel. Kalkfuruskog og lågurfuruskog er sjeldne skogtyper i regionen, og særlig østre del av lokaliteten har velutviklede utforminger av slik skog (tilsvarende finnes i bare et fåtalls andre områder i regionen). Artsmangfoldet er rikt, med utvilsomt mange sjeldne og spesialiserte arter, men foreløpig mangelfullt dokumentert (hittil påvist 6 rødlistearter (4 mykorrhizasopp, 2 vedsopp) (2 VU, 4 NT) (iht. RL2015)). Rødlistede naturtyper (RL2011): kalkfuruskog (ulike utforminger) (NT). Kvalitetene varierer innenfor lokaliteten (høyest i øst, svakest i øvre del i vest), men samlet sett vurderes området som svært viktig (verdi A).

Skjøtsel og hensyn: Fri utvikling (ingen inngrep) er optimalt/nødvendig for å bevare naturverdiene. Det er ikke behov for skjøtsel, men furuskogen i hele Presttjennmarka er brannpreget, og kontrollert skjøtelsbrann vil være positivt.

10 Høgås SØ

Naturtype: Kalkbarskog - Ekstremtørr kalkfuruskog
BMVERDI: A

Areal: 21,9daa
Hoh: 185-245 moh

Innledning: Undersøkt av Tom H. Hofton (BioFokus) 12.7.2011, 30.9.2011, 10.7.2012.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger på sørøstsiden av Høgås i de lave åstraktene nord for Prestfoss, og består hovedsakelig av ei meget bratt sørøstvendt lise/diagonal skrent, i vest slakere. Lokaliteten er avgrenset skarpt mot flatere terreng med tett middelaldrende gran-skog i nedkant sørøst, mot sørvest yngre-middelaldrende gran-furu riklågurtskog (dels kalklågurtskog med blodstorkenebb, men svakere utviklet enn innenfor lokaliteten) og fuktsøkk med rik gran-or-sumpskog, på toppen av åsen mot nokså ordinær fattig og tørr furuskog, og i vest mot annen naturtypelokalitet. Berggrunn (NGU 2015): båndgneis med vekslende lag av amfibolitt, hornblendegneis og grå biotitt-gneis. Bioklima-region: boreonemoral – overgangsseksjon/svakt oseanisk (BN-OC/O1).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Lokaliteten hovedklassifiseres som "kalkbarskog" (tørr kalkfuruskog), i tillegg "rik barskog" (lågurfuruskog) og "gammel furuskog" (lavlandsfuruskog, bergfuruskog), en liten del "rik berglendt mark" (rik grunnlendt mark), og småfragmenter av "rik sandfuruskog". Lia dekkes av solvarm, ekstremtørr furuskog. Brattlia har rik rasmarksskog på steinete underlag (furu iblandet en del osp og bjørk, sparsomt gran og hassel), mens det på mer stabil og berglendt mark er tørr kalkfuruskog med einerkratt (amfibolitt-grunnfjells-utforming), partvis grunt sandig jordsmonn. Det er også noe åpen rasmark. I vest er det slakere terreng, med vekslende mellom lav-lågurtskog og "blodstorkenebb-kalkfuruskog" (mest tørr/berglendt skog, feltvis vekselfuktig urterik skog). Her er også et parti tilnærmet åpen grunnlendt/berglendt kalkrik tørrskog, i svært langsom gjengroing med mye røsslyng og spredt furuforyngelse. Partiet er åpent dels naturlig, dels pga. hogst for lenge siden. Skogtilstanden er "middels naturskog" (ikke-flatehogd skog med intakt rot- og tresjiktstabilitet, innslag av biologisk gamle trær, og en del dødved og dødvedkontinuitet). Halvgammel furu dominerer, men det er også en hel del temmelig gamle og til dels grove trær, ofte med grovflak og solsvidd bark. Brattlia har en hel del dødved av furu, både smådimensjoner og grove stokker, inkludert godt råtneløse. Ut mot kanten av brattskrenten i øst (mot ungsogsfelt) er det ansamling av grove furuløser. Det er også noe gammel bjørk, osp og gran, og noe stående og liggende dødved av disse.

Artsmangfold: Kombinasjonen svært tørr og varmt lokalklima, kalkrik mark og gammel skog, gir grunnlag for spesialiserte og sjeldne arter. Dette gjelder særlig av jordboende sopp (mykorrhizasopp tilknyttet furu), vedsopp og vedinsekter (på død ved og solsvidd grovbarket furu). En del spesielle og sjeldne arter er påvist, men en rekke flere finnes utvilsomt (mangelfullt kartlagt i god soppsesong, manglende insektkompetanse). Karplantefloraen er rik, med lokalt til regionalt sjeldne arter (men påfallende nok synes orkideer å mangle). En rekke varmekrevende lågurtarter, kalkfuruskogsarter og bergknaus/tørrbakkerarter finnes, bl.a. blodstorkenebb, storblåfjær, rundbelg, skogkløver, knollerteknapp, blåveis, flekkgrisøre, prikkperikum, stormaure, hvitmaure, bergmjølke, gjeldkarve, jonsokkoll, rødknapp, blåknapp, liljekonvall, kattefot, engtjæreblom, hårsveve, sølvmore, hengeaks, fingerstarr, svartburkne, lodnebragte, trollhegg. Åpne berglendte partier har en artsrik kalktørrskogflora med bl.a. vill-lin, gullkløver, og verdt å framheve spesielt: engbakkesøte på det åpne feltet i sørvest (arten er meget sjelden i lavlandet, særlig på primærlokaliteter som her). Mykorrhiza-/jordsoppfungaen er utvilsomt rik, men foreløpig mangelfullt dokumentert, hittil påvist bl.a. furufåresopp (*Albatrellus subrubescens*), fagerbrunpigg (*Hydnellum geogenium*), vassbelteriske (*Lactarius aquizonatus*), furumatriske (*L. deliciosus*), filtkjuke (*Onnia tomentosa*), kjempekorallsopp (*Ramaria aff. boreimaxima*) (DNA-kontrollert, avvikende sekvens, jf. *Agarica* 36: s.95). Vedsoppfungaen er også artsrik, med bl.a. de sjeldne skyggejuke (*Anomoporia kamtschatica*), karminkjuke (*Hapalopilus ochraceolateritius*) og mulig sibirskjuke (*Skeletocutis odora*) (gammelt, dårlig fruktlegeme) på furu, og den lite kjente men utvilsomt sjeldne barksoppen *Gloeocystidiellum kenyense* på osp. Mer vanlige gammelskogs-vedsopp: drueskinn (*Acanthophysellum lividoeruleum*), furuplett (*Chaetodermella luna*), hornskinn (*Crustoderma corneum*), rosenkjuke (*Fomitopsis rosea*), okerporekjuke (*Junghuhnia luteoalba*), granrustkjuke (*Phellinus ferrugineofuscus*), gul strøjkjuke (*Sistotrema alboluteum*). Lavfloraen er fattigere, men flattragg (*Ramalina sinensis*) finnes på enkelte osp. Insektfaunaen er ikke/dårlig undersøkt, men gammel furuskog i tørre, soleksponerte lokaliteter er viktig miljø for mange spesialiserte biller, og området har høyt potensial for slike arter. Klekkehull den sjeldne billa *Tragosoma deparium* ble sett i flere furuløser i sørvest, gnagespor og klekkehull av *Nothorhina muricata* er funnet på grovbarket solsvidd furu litt lenger vest.

Bruk, tilstand og påvirkning: Gammel skog som ikke er påvirket i nyere tid, men noe gjennomhogd i gamle dager. Et lite parti i sørvest er

hagd for noen tiår siden.

Fremmede arter: Ingen påvist.

Del av helhetlig landskap: Landskapet mellom Prestfoss og Glessjøen innehar et områdekompleks med store og varierte naturverdier knyttet til ulike typer lavlandsskog, med betydelige arealer og tett samling av mange verdifulle skoglokaliteter, konsentrert i tre sammenhengende områder atskilt av yngre og mer triviell skog. Kort avstand mellom lokalitetene gir gjensidig forsterkning av hverandres naturverdier og biologiske mangfold. Høgås SØ er sammen med Presttjennåsen det viktigste av de mange kjerneområdene i Presttjennmarka, som har høye naturverdier særlig knyttet til gammel lavlandsfuruskog og kalkfuruskog/lågurfuruskog i Presttjennåsen og de bratte sørskrentene av Holmenåsen-Høgås. Gampedalen-Svarttjenn-Juvsåsen-Holmennatten mot nord (deler vernet som naturreservat 11.12.2015) er et nokså stort område med en rekke kjerneområder og samlet meget store og varierte naturverdier knyttet til bl.a. gammel sørboreal gran- og furuskog, blandingsskog med gammel osp, og kalkbarskog. Viksåsen-Ramstadhelveite i vest har verdifull gammel lavlandfuruskog, lavlandsgranskog, lågurfuruskog, og dels lavlandsbekkekløft og sandbarskog.

Verdivurdering: Lokaliteten har store naturverdier knyttet til kalkfuruskog, rik lågurfuruskog og gammel solvarm lavlands-furuskog. Kalkfuruskog og rik lågurfuruskog er sjeldne skogtyper i regionen, og området innehar noe av den best utviklete av slik skog som finnes i regionen (selv om noen få andre områder overgår Høgås SØ). En spesiell og sjelden kvalitet ved området er at det kombinerer høye kalkfuruskog/lågurfuruskog-kvaliteter med velutviklet naturskogstilstand av lavlandsfuruskog. I tillegg finnes åpen, kalkrik grunnlendt mark. Artsmangfoldet knyttet til både kalkskog/lågurtskog og gammel furu-naturskog er rikt, men foreløpig nokså mangelfullt dokumentert, hittil påvist 13-14 rødlistearter (RL2015) (1 karplante, 3 jordboende sopp, 7-8 vedsopp, 1 lav, 1 bille) (4-5 VU, 8 NT, 1 DD). Rødlistede naturtyper (RL2011): kalkfuruskog (ulike utforminger) (NT). Lokaliteten er klart svært viktig (verdi A).

Skjøtsel og hensyn: Fri utvikling (ingen inngrep) er optimalt/nødvendig for å bevare naturverdiene. Det er ikke behov for skjøtsel, men furuskogen i hele Presttjennmarka er brannpreget, og kontrollert skjøtelsbrann vil være positivt. På det åpne berg/tørreng-feltet i vest (med bl.a. bakkesøte) er gjengroing med røsslyng og delvis også ungfuru i ferd med å bli et problem, og dette partiet bør trolig brennes (evt. med forhåndstrydding av røsslyngkratt) iløpet av de nærmeste årene.

Artsmangfold

I Presttjennmarka som helhet er de biomangfoldmessig klart største interessene knyttet til Presttjennåsen og de bratte sørskråningene av Holmenåsen-Høgås. Disse partiene har et rikt arts mangfold (inkl. en rekke sjeldne og rødlistede arter) av jordboende kalkbarskogs-sopp, vedboende sopp tilknyttet furulæger og utvilsomt også vedlevende insekter (mangelfullt dokumentert). Karplantefloraen er også rik her, med flere lokalt til regionalt sjeldne arter (men ingen nasjonalt sjeldne, unntatt bakkesøte (utenfor tilbudsareal)). Resten av området er vesentlig fattigere på spesielle/sjeldne/kravfulle arter, men spredte forekomster av et mindre utvalg vedsopp på gran og furu, og mykorrhizasopp tilknyttet mineralrik furuskog, finnes.

Hittil er 36 rødlistearter påvist i hele Presttjennmarka-området, hvorav 31 i arealene som inngår i tilbudet (23 i pgs-areal, 11 i 2015-tilbudet, 16 utenfor tilbudt areal), fordelt på 3 EN, 10 VU, 21 NT og 2 DD (12 jordboende sopp, 17 vedsopp, 4 lav, 2 biller, 1 karplante). Dette er meget høye tall til å være et så lite og furuskogsdominert område. De klart rødlisteartsrike partiene er Presttjennåsen (17 arter) og skrenten under Høgås (13 arter) (utenfor tilbud). I 2015-tilleggsarealet isolert (154 daa) er det påvist 11 rødlistearter (1 VU, 8 NT) (3 jordboende sopp, 2 vedsopp, 3 lav, 1 bille).

Se rapporten for Presttjennmarka pgs (Hofton 2014a) for mer detaljert rundt de enkelte artsgrupper, som på generelt grunnlag er dekkende for hele Presttjennmarka samlet, og beskrivelsen av kjerneområdene.

Tabell: Artsfunn i Presttjennmarka utv. S. Kolonnen **Totalt antall av art** summerer opp antall funn innenfor området.

0 betyr at artsfunnet ikke er tallfestet, men begreper som mye, en del, sparsomt, spredt o.l. er brukt. Det store tallet i kolonnen **Funnet i kjerneområde** henviser til hvilke kjerneområder arten er funnet. Det lille tallet angir hvor mange funn som er gjort i hvert kjerneområde. 0 betyr tekstlig kvantifisering. Små tall uten kjerneområdenummer angir funn utenfor kjerneområder.

Gruppe	Vitenskapelig navn	Norsk navn	Rødliste-status	Totalt antall av art	Funnet i kjerne-område (nr)
Biller	Nothorhina muricata		NT	1	8 ₁
Karplanter	Anthyllis vulneraria	rundbelg		1	9 ₁
	Geranium sanguineum	blodstorkenebb		3	8 ₁ 9 ₂
	Hypericum perforatum	prikkperikum		1	9 ₁
	Hypochaeris maculata	flekkgrisøre		1	9 ₁
	Lathyrus niger	svarterteknapp		1	8 ₁
	Lathyrus sylvestris	skogflatbelg		1	8 ₁
Karplanter (Norge)	Galium mollugo	sørlig stormaure		1	9 ₁
Lav	Alectoria sarmentosa	gubbeskjegg	NT	2	7 ₂
	Bryoria nadvornikiana	srikeskjegg	NT	1	7 ₁
	Chaenotheca stemonea	skyggenål		1	7 ₁
	Chaenothecopsis viridialba	rinnål	NT	2	7 ₂
	Lopadium disciforme	barkravnlav		1	7 ₁
Sopper	Albatrellus subrubescens	furufåresopp	NT	4	9 ₄
	Bankera fuligineoalba	lurvesøtpigg		1	9 ₁
	Cortinarius aureofulvus	gullslørsopp	NT	1	9 ₁

Gruppe	Vitenskapelig navn	Norsk navn	Rødliste-status	Totalt antall av art	Funnet i kjerne-område (nr)
Sopper	Fomitopsis rosea	rosenkjuka	NT	7	7 ₄ 8 ₃
	Hapalopilus aurantiacus	oransjekjuka	NT	2	8 ₁ 9 ₁
	Hydnellum caeruleum	blå brunpigg		2	9 ₂
	Junghuhnia luteoalba	okerporekjuka		3	7 ₁ 8 ₂
	Leptoporus mollis	kjøttkjuka		1	7 ₁
	Phellinus ferrugineofuscus	granrustkjuka		8	7 ₈
	Phlebia centrifuga	rynkeskinn	NT	2	7 ₂
	Ramaria botrytis	rødtuppsopp	NT	1	8 ₁
	Sidera lenis	tyrikjuka	NT	1	9 ₁
	Sistotrema confluens	dvergpiggssopp		1	8 ₁
	Skeletocutis brevispora	klengekjuka	VU	1	7 ₁
	Tricholoma stans	ustripet kastanjemusserong		1	9 ₁

Avgrensning og arrondering

Presttjennmarka som helhet grenser til triviell skog (i hovedsak ungskog, stedvis også åpne hogstflater) på alle kanter. Området utgjør en i stor grad homogen enhet mht. sammenhengende eldre og gammel skog, der avgrensningen i stor grad "gir seg selv". Fordi området er et nokså lite "spesialområde", ligger hovedvekt mht. avgrensning på å fange opp alt areal med biologisk verdi, og å få med tilgrensende arealer eldre skog med restaureringsareal. Arealer med fattig ungskog er derfor nesten i sin helhet utelatt. Unntaket er ei lita eldre hogstflate nederst i lia vest for kjerne 1 (pgs-delen), som ikke er mulig å unngå uten å få et uheldig innhakk i avgrensningen.

Sammenbinding med Holmennatten (isolert verdi *, inngår nå i Juvsåsen NR) mot nord er vurdert. Avstanden mellom Presttjennåsen og dette området er ca 300 meter på det korteste. Mellomliggende areal er imidlertid furudominert, tørr og fattig, middelaldrende og ung skog, triviell og uten biologisk interesse, og sammenbinding foreslås derfor ikke.

Ifht. pgs-delen ble det framhevet som en betydelig svakhet med avgrensningen at arealene med store naturverdier på privateid skog i sør ikke inngikk (Hofton 2014a). 2015-tilleggsarealet medfører vesentlig bedret avgrensning, særlig fordi det tilkommer mer areal skog med klare naturverdier (kjerne 7-9), men også pga. økt areal og bedre arrondering (vesentlig bedre oppfangning av terrengavsnittet rundt Presttjenn-Delemyr-dalsenkningen).

Det er imidlertid fortsatt betydelige avgrensningsmangler siden ca. 60 daa skog med høye naturverdier under Høgås ikke inngår. Dette er gammel, tørr og varm furudominert skog, mye kalkfurusog og lågurfurusog, med mange rødlistearter. Partiet er sammen med Presttjennåsen det mest verdifulle av delområdene i Presttjennmarka-området.

Andre inngrep

Ei lita, eldre hogstflate ligger nederst i Presttjennås-lia vest for kjerne 1. En gammel skogsbilvei går gjennom området i bunnen av lia under Presttjennåsen. Helt i sør grenser området til ei lita kraftlinje.

Vurdering og verdisetting

(Oppdatert for hele Presttjennmarka, både PGS-areal og privateid).

Presttjennmarka er et relativt lite område, men med relativt høy naturverdi – det er dominert av eldre til halvgammel lavlandsskog, er nesten ikke berørt av nyere inngrep, og har partier med store og sjeldne naturverdier (som trekker samlet verdi betydelig opp). Kvalitetene er klart konsentrert til Presttjennåsen og de bratte sørskrentene av Holmenåsen-Høgås. Disse partiene har sjeldne naturverdier, med gammel solvarm lavlandsfurusog (gamle trær, en god del dødved, en viss kontinuitet i læger) og amfibolitt-kalkfurusog/lågurfurusog (sesongfuktig, urterik og tørr utforming), dessuten fragmenter av kalkgranskog. Her er altså både velutviklede naturskogs-kvaliteter og kalkfurusogs-kvaliteter, med tilhørende rikt arts mangfold av kalkskogs-mykorrhizasopp, vedboende sopp, insekter og karplanter. Kombinasjonen av naturskogs- og kalkskogs-kvaliteter på samme areal utgjør en spesiell og sjelden kvalitet ved området.

Skogen i dalsenkningen (Presttjenn-Delemyr) er av klart mindre interesse isolert sett, men har moderate kvaliteter knyttet til halvgammel lavlandsfurusog og barblandingsskog, stedvis mineralrik furuskog (med relativt rik mykorrhizasoppfunga), fuktig lavlandsgranskog på god bonitet, og ugrøftet fattigsumpskog og myrskog. Mye er halvgammel "svak naturskog" som er eldre enn mye av lavlandsskog i Norge generelt, og slik sett velegnet som vernekandidat. Det bidrar også til generelt økt areal, og er viktig forbindelsesområde mellom høyverdiarealene i Presttjennåsen og Holmenåsen-Høgås.

Arts mangfoldet er samlet sett rikt, men en stor del av de interessante artene er begrenset til Presttjennåsen (kjerne 1) og sørskråningene av Holmenåsen-Høgås, og utenfor disse partiene er forekomstene av interessante arter mer beskjedne. Hittil er 31 rødlistearter påvist i tilbudsområdet (36 totalt i Presttjennmarka), et meget høyt tall til å være et så lite furudominert område.

2015-tillegget på 154 daa har isolert sett middels naturverdier. Selv om denne teigen ikke innehar noen av de mest verdifulle partiene i Presttjennmarka som helhet, gir delområdet et betydelig og viktig tilfang til områdets samlede naturverdier,

både mht. verdifulle arealer med høye naturverdier (solvarm, rik furuskog), økt økologisk spennvidde (fuktig granskog), og arrondering. Det er imidlertid fortsatt betydelige avgrensingsmangler siden ca. 60 daa skog med høye naturverdier under Høgås ikke inngår (gammel solvarm lavlandsfuruskog og kalkfuruskog med like høye kvaliteter som Presttjennåsen, inkl. mange rødlistearter). Om dette delområdet hadde vært inkludert ville området samlet vært klart ***.

Presttjennmarka inngår i et områdekompleks med tre områder i åsene nord for Prestfoss: Gampedalen-Svarttjenn-Holmennatten-Kroktjenn, Presttjennmarka inkl. Holmenåsen-Høgås, og Viksåsen-Ramstadhelvete. Disse har hver for seg høye naturverdier, men utgjør i tillegg en landskapsøkologisk områdegruppe som ligger såpass nær hverandre at de forsterker hverandres naturverdier (bl.a. ved at populasjoner av spesialiserte arter har kontakt og utveksler individer, noe som øker artenes levedyktighet). Liknende gammel lavlandsfuruskog og kalkfuruskog/lågurfuruskog som i Presttjennåsen og Holmenåsen-Høgås finnes i alle disse områdene. De har alle store kvaliteter knyttet til slik skog, og det er vanskelig å rangere dem mht. dette. Førstnevnte har imidlertid klart størst samlet naturverdi pga. overlegent mye større variasjonsbredde (mange flere skogtyper) og mye større areal, mens Viksåsen på den annen side har svakere utviklede kalkskogskarakter enn Presttjennmarka.

Området samlet oppfyller godt skogvernemangler (men i hovedsak knyttet til Presttjennåsen og sørskrånningene Holmenåsen-Høgås). Av generelle mangler inngår (1) lavlandskog, (2) rike skogtyper og (3) viktige forekomster av rødlistearter, alle godt oppfylt. Av prioriterte skogtyper finnes (1) kalkskog (godt utviklet), (2) gammel furuskog (godt utviklet), (3) lågurtgranskog (dels godt utviklet, men på svært små arealer). Området vil kunne bidra til å dekke inn en generell sterk underdekning av sørboreal sone generelt, og gammel solvarm lavlandsfuruskog spesielt. 2015-tillegget bidrar klart til å forsterke oppfangning av viktige skogvernemangler.

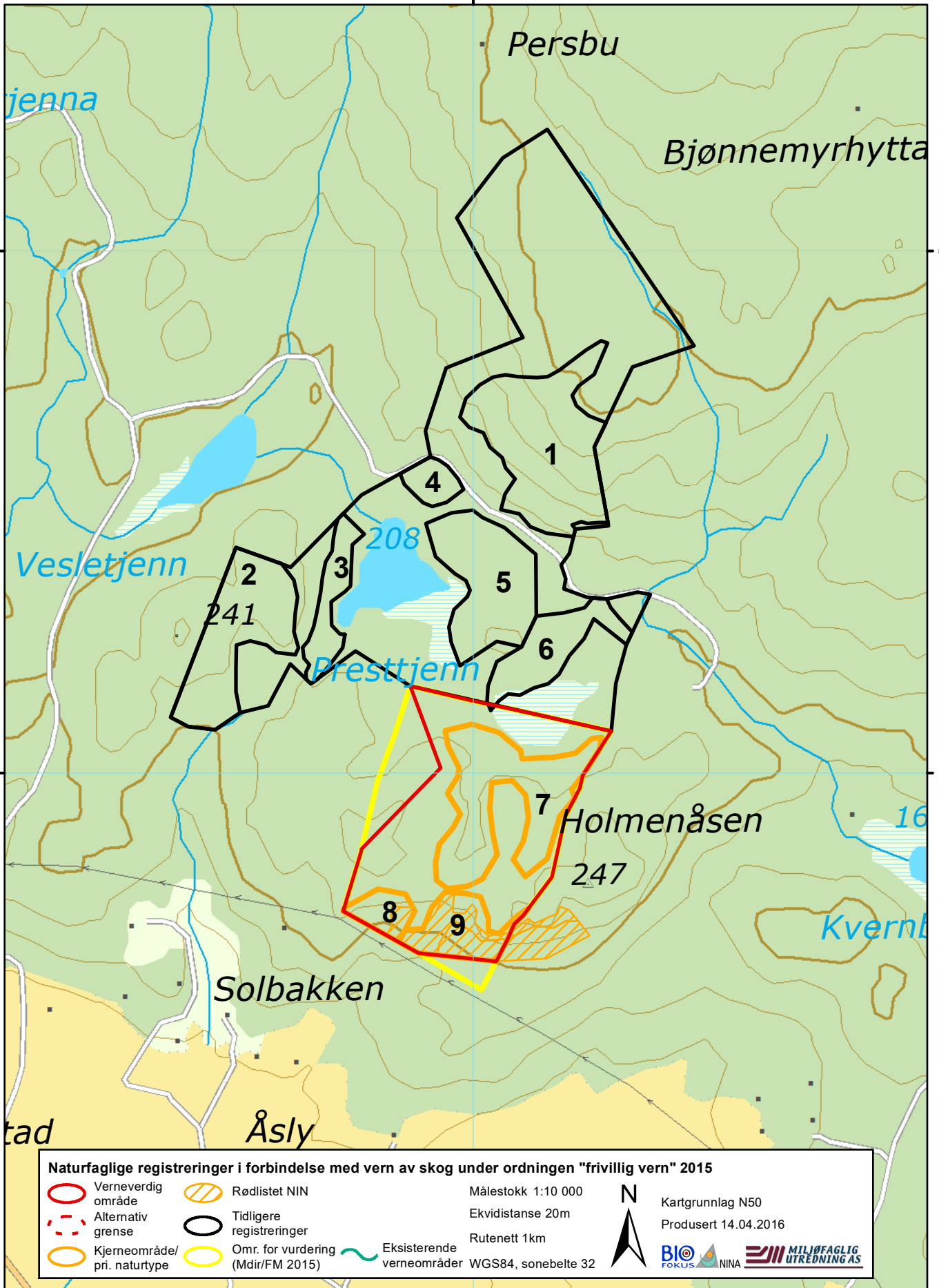
Oppsummert har Presttjennmarka store og sjeldne naturverdier knyttet til gammel lavlandsfuruskog og amfibolitt-kalkfuruskog/lågurfuruskog i Presttjennåsen og sørskrånningene Holmenåsen-Høgås, mens mellomliggende partier har mer moderate kvaliteter i form av halvgammel lavlandsfuruskog og barblandingsskog, mineralrik furuskog (med relativt rik mykorrhizasoppfunga), halvgammel lavlandskog på god bonitet, og ugrøftet fattigsumpskog og myrskog. Presttjennmarka pgs er isolert sett vurdert til regionalt verneverdig (**) (Hofton 2014a), og også 2015-tillegget vurderes isolert sett som **. Tilleggsarealet forsterker klart naturverdiene, men ikke så mye at samlet verdi øker til nasjonalt verneverdig, og samlet verdi ut fra nåværende avgrensning opprettholdes på regionalt verneverdig (**).

Tabell: Kriterier og verdisetting for kjerneområder og totalt for Presttjennmarka utv. S. Ingen stjerner (0) betyr at verdien for kriteriet er fraværende/ ubetydelig. Strek (-) betyr ikke relevant. Se ellers kriterier for for verdisetting i metodekapittelet.

Kjerneområde	Urørthet	Død ved mengde	Død ved kontin.	Gamle bartrær	Gamle løvtrær	Gamle edelløvtrær	Tre-slagsfordeling	Topografisk-variasjon	Vegetasjons-variasjon	Rikhet	Arter	Størrelse	Arrondering	Samlet verdi
7 Delemyr S	***	**	*	*	0	—	*	*	*	*	**	—	—	**
8 Holmenåsen S	**	***	**	**	0	—	*	*	*	***	**	—	—	**
9 Høgås SV	***	**	**	**	*	—	*	*	*	***	***	—	—	***
10 Høgås SØ	**	***	**	**	*	—	**	*	*	***	***	—	—	***
Samlet vurdering	***	**	*	*	0	—	*	**	**	***	**	*	*	**

Referanser

- Artskart 2015. Artsdatabanken & GBIF Norge, internett. <http://artskart.artsdatabanken.no/default.aspx>
- Bredland, K. 2000. Kartlegging av viktige områder for biologisk mangfold i Sigdal kommune. Hovedoppgave, Institutt for biologi og naturforvaltning, NLH.
- Ehnström, B. & Axelsson, R. 2002. Insektsnag i bark och ved. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Engen, Ø. 2004. Naturtyper og biologisk mangfold Sigdal kommune 2002. Rapport, Sigdal kommune.
- Hofton, T. H. & Groven, R. 2003. Nøkkelbiotoper og hensynsområder i prestegårder i Buskerud fylke - Resultater av registreringer, konvertering av data til MiS-datastruktur og resultat av OvF's utvalgsprosess. Prevista.
- Hofton, T. H. 2000. Nøkkelbiotoper, restaureringsbiotoper og hensynsområder i prestegårdsskoger i Buskerud. Statskog Ressursdata. Rapport 13-2000.
- Kilden. <http://kilden.nibio.no/>
- Korbøl, A., Groven, R. & Rolstad, E. 2007. Naturfaglige registreringer av skog på Opplysningsvesenets fonds eiendommer i Øst-Norge. Registrering og vurdering av verneverdier for utvidet skogvern. Prevista rapport 3 – 2007.
- Lund T. 1992. Naturen i Sigdal og Eggedal. Flora-geologi. Sigdal kommune.
- Naturbase 2015. Miljødirektoratet, internett. <http://kart.naturbase.no/>
- NGU 2015. Berggrunnskart på nett, Norges Geologiske Undersøkelse. <http://geo.ngu.no/kart/berggrunn/>
- Nordgulen, Ø. 1999. Geologisk kart over Norge, berggrunnskart Hamar 1:250 000. Norges Geologiske Undersøkelse.
- Rolstad, J., Rolstad, E. & Storaunet, K.O. 2010. Gampedalen i Sigdal – en skoghistorisk rekonstruksjon med vekt på skogbrann. Skog og Landskap oppdragsrapport 20/2010.

Bilder fra området Presttjennmarka utv. S

Sørskråningen av Holmenåsen, mot Høgås i bakgrunnen. Foto: Tom Hellik Hofton

Eldre barblandingsskog på brekket oppå Holmenåsen. Foto: Tom Hellik Hofton

Gammel kalkpåvirket barblandingsskog, Holmenåsen S. Foto: Tom Hellik Hofton

Gransumpskog i dalsøkket sør for Delemyr. Foto: Tom Hellik Hofton